

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
ในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล
ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

นางสาวเจนจิรา คงสุข

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-639-170-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

19 ส.ค. 2546

I17848611

**A DEVELOPMENT OF A PARENT EDUCATIONAL PROGRAM
FOR FOSTERING PRESCHOOL CHILDREN'S PHYSICAL DEVELOPMENT
USING PARTICIPATORY RURAL APPRAISAL MODEL**

Miss Jenjira Kongsuk

**A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education
Department of Elementary Education**

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

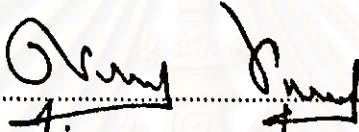
ISBN 974-639-170-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ
ทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชุมชน
มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

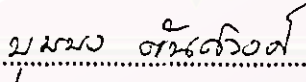
โดย   นางสาวเจนจิรา คงสุข
ภาควิชา   ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ดร. ศรีนทร วิฑยะสิรินันท์

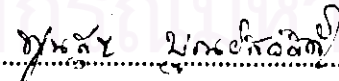
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุชบง ตันติวงศ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ศรีนทร วิฑยะสิรินันท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชบง ตันติวงศ์)

เจนจิรา คงสุข : การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบท มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (A DEVELOPMENT OF A PARENT EDUCATIONAL PROGRAM FOR FOSTERING PRESCHOOL CHILDREN'S PHYSICAL DEVELOPMENT USING PARTICIPATORY RURAL APPRAISAL MODEL) อาจารย์ที่ปรึกษา : อ.ดร. ครินธร วิหะสิรินันท์, 249 หน้า. ISBN 974 - 639- 170 - 4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตัวอย่างประชากร คือ ผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาล (3 - 6) ปี ในบ้านหนองกก หมู่ที่ 4 ตำบลพัฒนา อำเภอบรบือ จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 8 คน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองโดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองในชนบทได้ฝึกใช้ทักษะการคิดและการประมวลข้อมูลที่เป็นความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนของตน ประกอบด้วย หลักการ ความหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ ผู้ใช้โปรแกรมฯ สื่อและประเมินผลการใช้โปรแกรมฯ ผู้ใช้โปรแกรมฯ คือ ครู เจ้าหน้าที่อนามัย หรือนักพัฒนา ซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรเอกชน การดำเนินการมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ และขั้นจัดกิจกรรม สื่อของโปรแกรม ประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรมฯ คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล และ สื่อของโปรแกรมฯ

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า ในการใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองได้เลือกปัญหาสุขภาพในช่องปากและฟันของเด็กวัยอนุบาล โดยหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

2.1 ด้านการดูแลการแปรงฟันของเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมจากการที่ไม่ได้ติดตามดูแลการแปรงฟันของเด็กหรือติดตามอย่างไม่สม่ำเสมอ มาเป็นการติดตามดูแลการแปรงฟันของเด็กอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในด้านการแปรงฟัน

2.2 ด้านการให้เด็กรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมจากการปล่อยให้เด็กเลือกซื้ออาหารเอง และรับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่าของสารอาหารตามความชอบมาเป็นพฤติกรรมดูแลการรับประทานอาหารของเด็ก ด้วยการซื้ออาหารที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทานคอยดูแลการเลือกซื้อและการรับประทานอาหารของเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา ..... 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

C841158 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: PARENT EDUCATION PROGRAM/PRESCHOOL CHILDREN/ PHYSICAL DEVELOPMENT/ PARTICIPATORY RURAL APPRAISAL MODEL

JENJIRA KONGSUK : A DEVELOPMENT OF PARENT EDUCATIONAL PROGRAM FOR FOSTERING PRESCHOOL CHILDREN'S PHYSICAL DEVELOPMENT USING PARTICIPATORY RURAL APPRAISAL MODEL. THESIS ADVISOR : SARINTHORN VIDHAYASIRINUN, Ph.D. 249 pp. ISBN 974 - 639 - 170 -4

This purpose of the research was to develop a parent educational program for fostering preschool children's physical development using participatory rural appraisal model.

The subjects were 8 parents of 3-6 years old preschool children in Nong-Gok village, the 4 th village cluster, Pattana district, Amphoe Pompin, Changwat Nakhon Si Thammarat im B.E. 2540.

The research findings were as follows :

1. The developed program was a guideline to provide experiences for rural parents to practice thinking skills and organize various community as knowledge. The program consisted of principle, definition, objectives, contents, procedures, user, media and program evaluation. The program user could be a teacher, health care worker or community development personnal in governmental or nongovernmental sectors. The procedures consisted of 2 phases, namely phase 1 preparation and phase 2 providing activities. The program media were (1) a manual for program implementation , (2) a manual on promotion of physical development in preschool children.

2. The field testing results were the subjects chose the problem on oral hygiene of their children to solve in the program. Moreover, after the field testing, the subjects had changed their patterns of promoting their preschool children's physical development as follows :

2.1 Children's tooth brushing. The subjects had changed their behavioral patterns from not following - up and supervising the children's tooth brushing or doing inconsistently to following - up and supervising closely and consistently, including modeling for their children.

2.2 Eating nutrient food. The subject had changed their behavioral patterns from letting their children buy and eat junk food as they liked to buying nutrient food for their children and closely supervising thier children in buying and eating food, including modeling for thier children.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา
สาขาวิชา.....การศึกษปฐมวัย
ปีการศึกษา.....2540

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ประสบผลสำเร็จได้ด้วยความสามารถของท่านคณาจารย์ทั้งหลายที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ศรินธร วิทยะสิรินันท์ ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ข้อเสนอแนะช่วยเหลือ สั่งสอนให้ความรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับการทำวิทยานิพนธ์ และความเอาใจใส่ของท่านอาจารย์ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงค์ และท่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนสุข นุณย์สวัสดิ์ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้วิจัยโครงการ 7 การติดตามและปรับปรุงรูปแบบการศึกษาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ที่เป็นส่วนทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานวิจัยนี้ ช่วยให้ได้ประสบการณ์ในฐานะผู้วิจัย และฐานะนิสิตในความดูแลวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนบ้านหนองกก ที่ให้ความเมตตาและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัย ตลอดเวลาที่ใช้เก็บข้อมูลที่บ้านหนองกก จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบคุณผู้ปกครองโรงเรียนบ้านหนองกกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

ขอขอบคุณวิสุตร ธัชตฤงคารสกุล ที่คอยเป็นกำลังใจ และคอยช่วยเหลือผู้วิจัย ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้งขอขอบคุณน้อง ๆ ที่คอยช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ จนสำเร็จด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้สนับสนุนและส่งเสริมในการศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของข้าพเจ้า

เจนจิรา คงสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลในชนบทภาคใต้ :	
ความรู้เชิงทฤษฎี และสภาพปัญหา.....	15
ความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของ เด็กวัยอนุบาล.....	15
สภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กไทย โดยรวม	21

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กชนบทตามแนวคิดการพัฒนาชนบทแบบมีส่วนร่วม.....	28
ความสำคัญและความเป็นมาของการพัฒนาชนบทแบบมีส่วนร่วม...	28
ความหมาย ความสำคัญ และลักษณะสำคัญของรูปแบบการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	30
ขั้นตอนการดำเนินงานของรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	33
เทคนิควิธีที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลของรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	34
ผลกระทบและข้อบ่งชี้ถึงการนำของรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้.....	37
ตอนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	38
การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	38
การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา.....	40
โปรแกรม หรือรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง...	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	45
3 วิธีเินการวิจัย.....	48
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	49
การสร้างโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	51
การทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	58
การปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	76

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	79
ตอนที่ 2 ข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองและการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม การศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางกาย ของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาฉบับสมบูรณ์.....	105
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผล.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	124
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก.....	131
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค.....	136
ภาคผนวก ง.....	139
ภาคผนวก จ.....	150
ภาคผนวก ฉ.....	164
ภาคผนวก ช.....	171
ประวัติผู้เขียน.....	249

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงบันทึกการเยี่ยมบ้าน.....	64
2	แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการใช้โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	67
3	แสดงแบบแผนพฤติกรรมของผู้ปกครองในการฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดของร่างกายของตนเองในเรื่องการแปรงฟัน.....	73
4	เปรียบเทียบแบบแผนพฤติกรรมการส่งเสริมการแปรงฟันของผู้ปกครองแต่ละคนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	97
5	สรุปแบบแผนพฤติกรรมของผู้ปกครองแต่ละคนในการส่งเสริมการแปรงฟันของเด็กวัยอนุบาล	98
6	เปรียบเทียบแบบแผนพฤติกรรมการส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ของผู้ปกครองแต่ละคนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	99
7	สรุปแบบแผนพฤติกรรมของผู้ปกครองแต่ละคนในการส่งเสริมการแปรงฟันของเด็กวัยอนุบาล.....	100
8	รายละเอียดข้อค้นพบและผลการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	105

สารบัญแนบที่

แนบที่

หน้า

- 1 บ้านหนองกก หมู่ที่ 4 ตำบลพัฒนา อำเภอพรพิน
จ.นครศรีธรรมราช .....

80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	52
2 แสดงแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (PRA).....	55
3 การปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	77
4 ขั้นตอนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา.....	112

